

**TALABALARNING O‘QUV JARAYONIDA BILIMLARNI
EGALLASHLARIDA SUN’IY INTELEKTDAN FOYDALANISH: AFZALLIKLARI
VA ZARARLARI**

Mamadiyeva Zilola Shavkat qizi
Termiz davlat universiteti stajyor-o‘qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu tezis talabalarning o‘quv jarayonida sun‘iy intellekt (AI) vositalaridan foydalanishning afzalliklari va zararlari masalasini yoritadi. Sun‘iy intellekt ta‘lim jarayoniga integratsiya qilish, talaba bilimni tezroq va samarali egallashiga ko‘maklashish, individual o‘qish strategiyalarini rivojlantirish masalalari va shu bilan birga, noto‘g‘ri yoki me‘yordan ortiq foydalanish mustaqil fikrlash, tanqidiy qaror qabul qilish va muloqot qobiliyatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkinligi masalalari yoritilgan.*

Kalit so‘zlar: *sun‘iy intellekt, ta‘lim jarayoni, o‘quv faoliyati, bilim egallash, pedagogik texnologiyalar, raqamli ta‘lim*

Kirish:

Raqamli texnologiyalar va sun‘iy intellekt (AI) bugungi kunda ta‘lim jarayonining ajralmas qismiga aylangan. Talabalar AI vositalari orqali bilimlarni tezroq egallash, murakkab ma‘lumotlarni tahlil qilish va mustaqil o‘rganishni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘lmoqda. Shu bilan birga, pedagogik yondashuv bilan uyg‘unlashtirilmagan sun‘iy intellekt vositalari talabaning mustaqil fikrlashini cheklashi, muloqot va ijodiy salohiyatini kamaytirishi mumkin

Afzalliklari:

1. Individual o‘qish imkoniyati: AI talabaning bilim darajasini tahlil qilib, unga moslashtirilgan materiallarni taqdim etadi. Masalan, matematika yoki fizika fanlarida talabaga qiyinchilik darajasiga mos testlar va misollar beriladi.

2. Tezkor ma‘lumot qidirish: AI algoritmlari murakkab bilimlarni qisqa vaqt ichida topishga yordam beradi, bu esa o‘quv jarayonini samarali qiladi. Talaba ilmiy maqolalarni yoki onlayn resurslarni tez topa oladi.

3. Interaktiv o‘rganish: Simulyatsiyalar, virtual laboratoriyalar, interaktiv mashqlar orqali talabalar bilimni amaliy jihatdan mustahkamlaydi. Masalan, biologiya fanida virtual tajribalar orqali o‘simlik yoki hujayra tizimlarini kuzatish mumkin.

4. O‘z-o‘zini baholash va refleksiya: AI yordamida talabalar o‘z bilimini tekshiradi, xatolarini aniqlaydi va to‘g‘ridan-to‘g‘ri tahlil qiladi. Misol tariqasida, onlayn testlar yoki mashqlar natijasi avtomatik tahlil qilinadi.

5. Motivatsiya va qiziqishni oshirish: Personalizatsiyalangan mashqlar va interaktiv o‘quv loyihalari talabaning qiziqishini va o‘qishga bo‘lgan motivatsiyasini oshiradi.

6. O'qituvchiga yordam: AI o'qituvchiga talabalar faoliyatini monitoring qilish, zaif jihatlarni aniqlash va o'quv jarayonini individualizatsiya qilish imkonini beradi.

Zararlari:

1. Mustaqil fikrlashning kamayishi: Talaba doimiy AI yordamiga tayanishi mantiqiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini zaiflashtiradi.

2. Noto'g'ri yoki cheklangan ma'lumot: AI algoritmlari har doim to'liq va ishonchli ma'lumot bermasligi mumkin, bu esa bilim sifatini pasaytiradi.

3. Shaxsiy ma'lumot xavfi: Talabaning shaxsiy va o'quv faoliyatiga oid ma'lumotlar noto'g'ri ishlatilishi xavfi mavjud.

4. Texnologiyaga ortiqcha qaramlik: Talaba texnologiyadan tashqarida mustaqil ishlash va resurslarni tahlil qilish qobiliyatini yo'qotishi mumkin.

5. Ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishning kamayishi: AI orqali o'qish, guruhli muhokama va muloqotning o'rnini bosishi ijtimoiy ko'nikmalarni cheklashi mumkin.

Xulosa:

Sun'iy intellekt talabalarning o'quv jarayonini optimallashtirish, bilimni individual tarzda egallash va interaktiv mashg'ulotlar orqali samaradorligini oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, noto'g'ri yoki me'yoridan ortiq foydalanish mustaqil fikrlash va ijtimoiy ko'nikmalarga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. AI vositalarini pedagogik nazorat bilan uyg'unlashtirib qo'llash ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Murodova M.M., *Sun'iy intellekt ishlab chiqarishning ta'lim jarayonidagi tekshiruv*
2. Pitts G., Markus V., Motamedi S., manfaatlar va xavflar bo'yicha talabalarning istiqbollari, 2025 yil
3. Klimova B., *Sun'iy ta'sirlarni o'rganish*, 2025 yil
4. Azim S., Abbas M., *Shaxsiyat korrelyati*, 2025 yil
5. Latif E., va boshqalar, *AGI: Ta'lim uchun sun'iy umumiy intellekt*, 2023 yil